

Hans Hedtofts nytårstale

Taler

Hans Hedtoft
Statsminister

Dato

1. januar 1954

Sted

Radiotransmitteret

Var 1953 et godt år for det danske folk? Hvem tør svare på det spørgsmål? For hver enkelt af os har vel i første række forholdet til vore nærmeste, til sygdom og sundhed, til arbejde og erhverv eller modsat til arbejdsløshed og smalhals været mere afgørende end det, der er sket på politikken og samfundskonomiens større linjer. Og dog er det jo vilkårene for det samfundsmæssige fællesskab, der skaber de betingelser, vi alle som borgere skal leve og virke under. Det er om dette, det fælles samfundsmæssige, jeg her skal sige et par ord.

I dansk politik gav året, der nu er gået, os løsningen på et problem, der gennem generationer har været en stadig kilde til politisk uenighed i vort folk, nemlig forfatningsspørgsmålet. Jeg ved godt, at ikke alle kredse er lige tilfredse med den nye Grundlov. Det er min tro, at efterhånden som den nye Grundlov viser sig at være et arbejdsdueligt grundlag for og samtidig en værdig ramme om vort folkestyre, vil der blive erkendt, at man i 1953 i dansk politik havde held til at løse den forfatningssag, der lige siden 1866 har kastet skygger over vort politiske liv. Jeg udtaler gerne min anerkendelse til alle – først og fremmest til den forrige regering – som medvirkede til en løsning af denne sag.

Næst grundlovsfornyelsen var vel regeringsskiftet den største indenrigske begivenhed i det forløbne år. Det tilkommer ikke mig ved denne lejlighed at give kommentarer til den nye regerings foreløbige tre måneders virkeperiode. Den tid er også for kort til, at der kan dømmes. Kun én ting vil jeg gerne understrege her ved årsskiftet. Jeg tror det ville have været bedre og sundere for vort lands politik og for os alle, om det efter septembervalget var lykkedes at tilvejebringe så megen samling og samarbejde i det nye Folketing, at en flertalsregering havde kunnet dannes.

Mindretalsregeringer kan imidlertid godt fungere i vort land. Siden krigen sluttede, har vi ikke kendt andet. Og trods sådanne regerings vanskelighed ved

at disponere på længere sigt, og trods de – efter nordiske forhold – relativt hyppige regeringsskifter, er genopbygningsarbejdet i det store og hele lykkedes, fordi regering og opposition i afgørende ting følte fælles ansvar. Uanset at overvejelserne i september førte til en mindretalsregering, er det da også mit håb, at det fremover skal blive muligt at skabe størst mulig samling om de afgørende problemer, som skal løses, og de reformer, der bør gennemføres. Vi står os alle ved, at sammenholdet om de væsentlige ting sættes foran snævre partiformål.

Var grundlovsændring og regeringsskifte de største indenlandske begivenheder, så var vel de afspændings- og forhandlingsmuligheder, der antydedes mellem Øst og Vest efter Stalins død og regeringsskiftet i Sovjet, det vigtigste, der hændte udenrigspolitisk i 1953.

Det vestlige samarbejde blev i årets løb yderligere udbygget, og den fonsvarsmæssige styrke øgedes. Men samtidig beviste de vestlige magter deres fredsvilje og positive evne til forhandling ved at komme ethvert lille tegn på mulighed for forsoning, der viste sig, åbent i møde. Kanonerne er bragt til tavshed i Korea og en våbenstilstand blevet tilvejebragt og overholdt. Dette viser for os, hvilke muligheder De Forenede Nationer stadig har for at øve indsatsen som den centrale fredsfaktor i verdenspolitikken.

Trods den skygge af frygt, atom- og brintbomber stadig må kaste ned over menneskenes sind, er det endvidere lykkedes at skabe så megen kontakt mellem Øst og Vest, at et firepagtsmøde er et af årsskiftets mest lovende begivenheder. Det er rigtigt, at vi ikke ved, hvor store og afgørende realiteter disse muligheder indebærer. Tænkeligt er det, at forhandlingerne i første omgang bliver en march på stedet, men alene det faktum, at Øst og Vest mødes for første gang under Den Kolde Krig, er udtryk for en ny fase i udviklingen. Og vi ved, at alle folk, blandt dem ikke mindst det fredselkende danske folk, knytter store håb til denne udvikling. Fra dansk side holder vi fast ved det vestlige samarbejde under Atlantpagtens forudsætninger og vil også fremover under de ofre, der måtte være nødvendige, yde vort bidrag hertil. Men fred gennem forhandling er ufravigelig målet, og kan vi gennem den ringe indflydelse, vi har på det storpolitiske forløb, yde noget bidrag til at understrege denne målsætning, agter vi at gøre det. Det skal ske i den snævreste føling med de nordiske brødrefolk, som vi også fremover vil føle os nært knyttede til og udvide samarbejdet med.

At vi i 1953 sagde vort nej til under de nuværende forhold at tage imod et tilbud

om permanent stationering af større udenlandske flyveenheder på dansk grund, var vist en begivenhed, der vakte større røre her i landet end ude. Men jeg er overbevist om, at tiden, der er gået har vist, at denne beslutning var rigtig og velovervejet. Skulle der senere vise sig muligheder for en stærkere udbygning af vort eget nationale luftforsvar på overkommelige økonomiske vilkår, kan jeg forsikre, at det vil indgå i vore overvejelser.

På det økonomiske område hjalp endnu en rekordhøst og et gunstigere bytteforhold os til et nogenlunde resultat. Selvom valutareserven stadig er utilstrækkelig, går vi ud af året med en lille bedring i vor valutareserve, og beskæftigelsesforholdene har i årets løb været en del gunstigere end året i forvejen. Specielt i de forløbne vintermåneder har arbejdsløsheden været lavere end i de foregående år. Hertil har frem for alt det usædvanligt milde vejr bidraget. Men endnu er der adskillig ledighed. Og i specielle dele af landet er vore arbejdsmænd urimelig hårdt ramt.

Økonomisk er det nye år indrammet af spørgsmålstegn. Gennem en snart lang årrække har verdensøkonomien overvejende været præget af høj produktion og opadgående konjunkturer. Dette har til tider ud sat os for et hårdt pres af stigende verdensmarkedspriser og i visse perioder for et særdeles ugunstigt bytteforhold i udenrigshandelen. Men de store nedgangsperioder i den kapitalistiske økonomi, som landbrug såvel som industri og arbejderne kun lærte alt for godt at kende i trediverne, har vi hidtil været forskånet for. Der hæver sig nu advarende røster, som frygter, at en sådan nedgang i den internationale økonomi skulle høre til det nye års muligheder – atter med udspring i USA – omend af langt svagere kraft end under tredivernes verdenskrise. Andre – og derunder den amerikanske regerings talsmænd – mener, at USA besidder tilstrækkelige planøkonomiske midler til at hindre et sådant tilbageslag, der vil være ikke blot en økonomisk, men også en politisk ulykke for hele den demokratiske verden. Vi må inderligt håbe, at de, der taler i dette optimistiske sprog, har ret. Krisespådomme er heldigvis ofte før slået fejl i årene efter krigen.

Blot tror jeg, at vi skal gøre os klart, at Danmark alligevel kan møde vanskeligheder. På en række markeder holder man stik imod de liberale linjer, der har præget det vesteuropæiske økonomiske samarbejde, vore konkurrencedygtige danske eksportvarer ude ved hjælp af told og andre hindringer for fri handel. Samtidig forlanger man af os, at vi skal lægge vort lille

marked blot ikke alene for en sund udenlandsk konkurrence, men også for importvarer, der sælges under vilkår, der må minde om dumping og lignende illoyale metoder, som kan have en nedbrydende virkning på vort erhvervsliv og på beskæftigelsen her i landet. Vi må være vagtsomme over for denne udvikling og dens konsekvenser fremover.

Angående den overenskomstsituation vi snart er midt i, udtaler jeg tillid til, at der vises god forhandlingsvilje fra begge sider. Samfundsmæssigt må vi ønske et forlig, der tilgodeser alle rimelige interesser og fremover sikrer stabile og rolige forhold på det danske arbejdsmarked.

Ved løsningen af de problemer, den hele økonomiske udvikling i fremtiden kan give anledning til, skal vi aldrig glemme, at et lands virkelige rigdomskilde ikke alene er dets formue af jord, bygninger og maskiner, men i endnu højere grad de mennesker og dermed de menneskelige egenskaber af faglig dygtighed, sand arbejdsglæde og evner til produktionsmæssigt samvirke, samfundet indeholder. Et samfund, hvis borgere har nerverne tyndslidte i eksistenskampen, rummer ikke nær de samme muligheder, hverken materielt eller åndeligt og kulturelt, som det samfund, der gennem høj beskæftigelse og social tryghed skaber grobund for alle evner og positive kræfter. Her har vi da det demokratiske og sociale mål for vor samfundsudvikling antydet. Og det skal også i det nye år være retningsgivende for vort arbejde og virke.

En hjertelig hilsen sender vi til Færøerne og Grønland. Senere i denne udsendelse vil folketingsmand Augo Lyngø tale til vore lands mænd i Grønland.

I juleudsendelsen forsikrede jeg vore grønlandske venner, at vi her nede gengælder deres varme følelser for den nye Grundlov, der bragte den statsretlige udvikling til en så smuk og logisk afslutning. Vi er glade for, at to grønlandske repræsentanter på selvfølgelig og værdig måde har indtaget deres plads i det nye Folketing.

Vi skimter konturerne af et nyt og sundere Grønland. Reglerne for erhvervslån skal muliggøre en ny udvikling af grønlandsk erhvervsliv, kulturlivet skal udvikles harmonisk, de romantiske, men usunde rønner skal rives ned, og nye huse skal bygges. Arbejdet med det nye tuberkulose-sanatorium i Godthåb og det stigende antal patienter, vi behandler i Danmark, skal fremover løse og helt frigøre det grønlandske folk for tuberkulosens knugende greb. Vi ved godt, at

denne overgangstid bringer mange vanskeligheder og appellerer til selvstændigt grønlandsk medarbejde og nyt initiativ. Vi håber på forståelse og god samarbejdsvilje også fremover, så vi sammen kan skrive et nyt ærefuldt kapitel i den dansk-grønlandske historie.

Da begge de færøske folketingsmænd er rejst hjem for at fejre jul og nytår på Færøerne, og da landstingsmand Poul Niclasen, der ved tidligere årsskifter har talt til Færøerne, ikke længere er blandt os, vil jeg gerne bringe hele det færøske folk regeringens bedste ønsker for det nye år.

Selvom Færøerne har haft mange vanskeligheder at kæmpe med i det forløbne år, har 1953 dog været præget af konsolidering efter den erhvervskrise, der fulgte på højkonjunkturen under krigen.

Vi glæder os med det færøske folk over de vundne resultater og håber, at fremgangen må fortsætte. Troen herpå skulle bestyrkes af en række foranstaltninger, som i det nye år vil tjene det færøske erhvervsliv. Jeg tænker blandt andet på udbygningen af Færingehavnen på Grønlands vestkyst og det store vandkraftværk ved Foså. Nævnes kan også det realkreditinstitut for Færøerne, som er under forberedelse, og som vi håber kan begynde sin virksomhed snarest muligt.

Hvad jeg her har nævnt, er foranstaltninger, hvortil staten har ydet sin støtte. Staten vil også fremover medvirke til udbygningen af erhvervslivet – for eksempel støtte bestræbelserne for at finde nye markeder for færøske produkter – men den største indsats må ydes af det færøske folk selv.

Ved den hjemmestyreordning, der gennemførtes i 1948, overtog det færøske folk efter eget ønske selv ansvaret for væsentlige sider af samfundslivet, og jeg bringer alle færinger, der med god vilje har arbejdet med under den nye ordning, vor hjerteligste tak. Staten har loyalt medvirket til at føre denne ordning ud i livet og vil fortsat basere sin færøpolitik på denne ordnings ånd og bogstav, men skal hjemmestyret kunne løse de store opgaver, fremtiden vil stille, må hele det færøske folk slutte op om sine egne demokratiske institutioner. Ingen kredse på Færøerne vil i det lange løb være tjent med, at disse organers prestige og autoritet undergraves ved, at enkelte grupper søger at gennemtvinge deres vilje mod helhedens interesser.

Må jeg gøre endnu en aktuel bemærkning. Den sidste tids løsladelse af mennesker, der på det groveste har forbrudt sig i krigs- og besættelsestiden, giver i denne tid anledning til stor og forståelig diskussion. Uden her at inkludere mig i polemik vil jeg gerne fremhæve, at den nye regering ikke har fundet det rigtigt i 1953 at skærpe den hidtil fulgte fremgangsmåde, og at hver eneste løsladelse er sket efter individuel behandling og altid i overensstemmelse med bindstilling fra fængselsmyndighed og ankenævn.

Det skal ved denne lejlighed siges, så det høres både indadtil og udadtil, at det danske folks fordømmelse af de misgerninger, der blev begået af den nazistiske voldsmagt og dens danske håndlangere, ikke er mildnet med årene. Men følelsen af afsky for de begåede ugerninger bør ikke forlede os til at opgive en moderne strafferetsplejes principper. Vi vil ikke i fredens dage praktisere en Hitlers herremoral: øje for øje, tand for tand.

Hertil ønsker jeg at føje, at ingen dansk, der oplevede de fem for bandede år – og alle har vi vel ar i sjælen efter disse års oplevelser – har glemt den indsats, en række medlemmer i den danske frihedsbevægelse ydede. De ofre, der blev givet, var ikke forgæves.

Jeg tænker på de mange, der blev slæbt i fængsel eller i koncentrationslejr og blev mærket heraf. Og jeg siger direkte til dem, der i dag savner en ved deres side eller i deres midte, at det offer, Deres mand, Deres bror, søn eller far bragte, var og er så væsentligt, at det fortsat vil være en af forudsætningerne, der betinger, at vi i Danmark ejer retten til at leve som frie kvinder og frie mænd.

Til slut: Vi har i dette land ret til at sige vor mening og accepterer ingen "uimodsigelige" sandheder. Vi deler os efter anskuelser og meninger i partier og organisationer. Hver har ret til at søge sandheden. Den ret skal vi holde fast ved, den er for frie mennesker det dyreste af alt. Men vi kan ikke løse vore opgaver som mennesker og samfund uden samarbejdsevne og vilje til at indrette os efter hinanden. Lad os i det nye år alle bestræbe os for at vise god vilje og gensidig respekt.

Glædeligt nytår!

Kilde

Mellbin, E.F. & Mellbin, F.-M.S. (2011) Nu gælder det Danmark! Statsministrenes nytårstaler (1.

udg.) København: Lindhardt og Ringhof Forlag

Kildetype

Dokumentation i bogværk

Tags

Anden Verdenskrig, Den kolde Krig 1946-1989, Nytårstale, Socialdemokratiet

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/hans-hedtofts-nytaarstale-1954>